

Bartłomiej Wesółowski, Grzegorz Embros

Sprawozdanie z udziału Centrum Ekologii Człowieka i Bioetyki w programie "EURETHNET" - "Europejska Sieć Informatyczna - etyka w medycynie i biotechnologii" : (czerwiec-październik 2003 r.)

Studia Ecologiae et Bioethicae 1, 694-699

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sprawozdanie z udziału Centrum Ekologii Człowieka i Bioetyki w programie „EURETHNET” – Europejska Sieć Informacyjna – etyka w medycynie i biotechnologii (czerwiec-październik 2003 r.)

Na przełomie XX i XXI wieku żywo jest dyskutowany problem zagrożeń i katastrof ekologicznych, które coraz częściej przyjmują postać globalnego kryzysu. Kryzys ten dotyczy środowiska przyrodniczego jak i społecznego, w którym żyje człowiek. Narastająca fala zagrożeń doprowadziła do tego, że ochroną środowiska zajmuje się dzisiaj nie tylko znana od prawie stu lat ekologia, ale i nowe dyscypliny naukowe, które rodzą się na naszych oczach (ekologia człowieka, ekologia społeczna, sozologia, sozotechnika, ekofilozofia, ekpteologia itp.). Również postęp w naukach medycznych, szczególnie od drugiej połowy XX wieku, przybrał rozmiary dotąd niespotykane. Pojawiły się nowe, szerokie możliwości bezpośredniego ingerowania w ludzkie zdrowie i życie. Możliwości te mogą przyczynić się do poprawienia jakości życia człowieka np. poprzez opracowanie metod leczenia nieuleczalnych dotąd chorób czy dokonywanie skomplikowanych zabiegów które stały się możliwe do przeprowadzenia dzięki zastosowaniu najnowszych technologii. Z drugiej strony ingerencje te niosą ze sobą cały szereg zagrożeń związanych technicznymi możliwościami medycyny w stosunku do powinności i godziwości ich stosowania. Tak zatem badania empiryczne na gruncie nauk biologicznych nie wyczerpują całego złożonego problemu związanego tak z ochroną środowiska, jak i z zasadami etycznymi, jakie winna respektować medycyna. Stąd od lat siedemdziesiątych XX wieku obok rozwiązań empirycznych (technicznych) zaczęto zwracać większą uwagę na rozwiązania humanistyczne czego konsekwencją stało się większe docenianie nowych nauk takich jak ekologia człowieka czy bioetyka.

W gronie pracowników naukowo-dydaktycznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, szczególnie Specjalności Filozofii Ekologii i Bioetyki Człowieka Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej, Instytutu Studiów nad Rodziną, Katedry Ekoteologii i Bioetyki Wydziału Teologicznego oraz Wydziału Prawa Kanonicznego dostrzeżono aktualność i potrzebę rozwijania szeroko pojętej ekologii humanistycznej. Biorąc pod uwagę aktualność i potrzebę rozwijania tej dyscypliny, zauważono możliwość prowadzenia badań i studiów w tym kierunku. W tym celu zaproponowano utworzenie Centrum Ekologii Człowieka i Bioetyki, którego szeroko rozumianym celem byłoby kształcenie wykwalifikowanych fachowców oraz prowadzenie interdyscyplinarnej działalności badawczej, szkoleniowej, usługowo-doradczej i wydawniczej w zakresie ekologii człowieka i bioetyki. Centrum zostało powołane na mocy uchwały Senatu Uniwersytetu Kardynała Stefa-

na Wyszyńskiego w marcu 2000 roku jako międzywydziałowa jednostka o charakterze naukowo-dydaktycznym (w skład Centrum wchodzi trzy Studia Podyplomowe PS Bioetyki – ze szczególnym uwzględnieniem etyki medycznej, PS Integralnej Profilaktyki Uzależnień, PS Ekologii Człowieka i Edukacji Ekologicznej). Centrum prowadzi badania w dziedzinie ekologii człowieka i bioetyki, organizuje studia, kursy oraz konferencje naukowe, szczególnie o charakterze interdyscyplinarnym. Istotnym elementem funkcjonowania Centrum jest tworzenie i stałe aktualizowanie bazy danych w zakresie szeroko rozumianej bioetyki ze szczególnym uwzględnieniem etyki w medycynie i biotechnologii. Problematyka podejmowana w ramach Centrum uwzględnia szeroki wachlarz współczesnych poglądów antropologicznych i etycznych, toteż istotną rolę w funkcjonowaniu Centrum odgrywa współpraca z różnymi ośrodkami (zarówno krajowymi, jak i zagranicznymi) interesującymi się zagadnieniami etycznymi w zakresie etyki w medycynie i biotechnologii.

Tematyka będąca przedmiotem badań Centrum jest szeroko dyskutowana na arenie międzynarodowej, w tym rzecz jasna, także w strukturach Unii Europejskiej, przede wszystkim przez Radę Europy, która od wielu lat zajmuje się badaniem problemów (również etycznych) wynikających dla człowieka z postępu medycyny i biologii. Dyskusja na najbardziej palące kwestie z dziedziny medycyny i biotechnologii, takie jak klonowanie, aborcja, eutanazja, badania na ludzkich embrionach, zagadnienia eugeniczne itp. oraz, co za tym idzie, postępowanie lekarzy w szczególnych sytuacjach, w sposób nieunikniony związana jest z szeregiem dylematów o charakterze moralno-etycznym. Owe dylematy rozstrzygane są w obrębie poszczególnych państw Wspólnoty Europejskiej z zachowaniem ich suwerenności co do konkretnych uregulowań. Istotną rolę odgrywa tu przede wszystkim kultura oraz głęboko zakorzeniona tradycja religijna poszczególnych państw. Duży nacisk położony jest na publiczną dyskusję w wielu przypadkach poprzedzającą pojawienie się zapisów o charakterze prawnym, powszechnie obowiązujących w danym kraju. Wyrazem owej dyskusji są liczne sympozja naukowe, debaty w środkach społecznego przekazu oraz ukazujące się publikacje. Jednak trudno wyobrazić sobie konstruktywną i poważną dyskusję o charakterze ogólnospołecznym bez, podstawowej przynajmniej, wiedzy na dany temat. Pojawia się zatem potrzeba usystematyzowania „ogólnoeuropejskiego” stanu wiedzy w kwestii etyki w medycynie i biotechnologii, której integralnymi składnikami są stanowiska i postawy moralno-etyczne poszczególnych krajów, oraz której podstawowym celem jest ułatwienie dostępu do niej wszystkim zainteresowanym obywatelom.

W tym celu Komisja Europejska postanowiła zorganizować program *European Information Network „Ethics in Medicine and Biotechnology”*, EURETHNET (Europejska Sieć Informacyjna „Etyka w medycynie i Biotechnologii”). Program (sieć tematyczna) ma za zadanie rozwinięcie (tam gdzie jest

to konieczne – stworzenie) baz danych z zakresu etyki w medycynie i biotechnologii w krajach europejskich. Program ma zintegrować bazy danych w krajach członkowskich poprzez sieć internetową w celu umożliwienia łatwego i szybkiego dostępu do wszelkich danych związanych z etyką w medycynie i biotechnologii. W myśl projektu krajowe bazy danych mają być niezależne i autonomiczne, jednakże posiadające wspólny schemat oparty na przyjętych standardach, tak, aby całość tworzyła metodologicznie zwartą, jednolitą strukturę. Respektując etyczny pluralizm w Unii Europejskiej, program ma wypracować wspólną infrastrukturę badawczą. Celem stworzenia Sieci jest ułatwienie prowadzenia badań i zdobywania informacji z zakresu etyki w medycynie i biotechnologii, umożliwienie dostępu do informacji i badań prowadzonych przez instytucje zajmujące się tematyką bioetyczną, promocja inicjatywy harmonizacji wszelkich danych dotyczących etyki w medycynie i biotechnologii, ułatwienie przepływu informacji pomiędzy różnymi instytucjami naukowymi, politycznymi oraz społecznymi na poziomie tak krajowym, jak i międzynarodowym. W skład instytucji naukowych biorących udział w programie wchodzi: Georg-August Universitaet w Goettingen; Department For Medical Ethics and History of Medicine w Goettingen; Universite Libre de Bruxelles (Centre de Recherche Interdisciplinaire en Bioethique) w Brukseli; Deutches Referenzzentrum fur Ethik in den Biowissenschaften w Bonn; International Forum for Biophilosophy w Louvain; Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universitaet w Bonn; Centre of Ethics and Law w Kopenhadze; Foundation de Ciencias de la Salud w Madrycie; Institut National de la Sante et de la Recherche Medicale w Paryżu; Fondazione Lelio e Lisli Basso Issoco w Rzymie; Katholieke Universiteit Nijmegen w Nijmegen; Karolonska Institute w Sztokholmie; University of Lancaster; Eberhard Karls-Universitaet Tubingen w Tubingen; Universidad de Deusto w Bilbao; University of Sheffield; Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego (Centrum Ekologii Człowieka i Bioetyki) w Warszawie; Institute of Medical Ethics and Bioethics Foundation w Limbovie; Department of Medical History and Ethics. (Medical Faculty of Vilnius University) w Wilnie; Masarykova Univerzita V Brno w Brnie; Medical University of Sofia w Sofii; National Medical Center w Budapeszcie; Ministry of Health of the Republic of Slovenia w Ljubljanie; Uniwersytet Warszawski.

Struktura programu zakłada działania w trzech podstawowych grupach: *Internet Portal* – koordynacja powstawania i ułatwienie dostępu do ogólnej sieci internetowej *Euroethics* – tworzenie nowych lub poszerzanie istniejących baz danych w zakresie etyki w medycynie, *Endebit* – tworzenie nowych lub poszerzanie istniejących baz danych w zakresie etyki w biotechnologii.

Zadaniem Centrum Ekologii Człowieka i Bioetyki przy Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego jest stworzenie ogólnopolskiej bazy danych w zakresie etyki w medycynie. Baza ta będzie dostępna w dwóch formach; – forma „tradycyjna” polegająca na utworzeniu biblioteki zawie-

rającej encyklopedie, monografie, artykuły, dokumenty prawne, informacje o ośrodkach naukowych i instytucjach zajmujących się tą problematyką i inne materiały dotyczące etyki medycznej w Polsce oraz forma elektroniczna, zawierająca w/w treści (rozszerzone jednak o całą dostępną polską literaturę na ten temat) dostępna przez portal internetowy, wymagająca utworzenia pełnej elektronicznej infrastruktury niezbędnej do prawidłowego jej funkcjonowania. Szczegółowa działalność Centrum związana z zadaniami wynikającymi z programu Eurethnet dotyczy stworzenia listy zagadnień charakteryzujących problematykę etyki medycznej w Polsce, gromadzenia, systematyzowania i katalogowania dostępnych w Polsce materiałów dotyczących zagadnień bioetycznych ze szczególnym uwzględnieniem społecznie ważnych kwestii z zakresu etyki medycznej, wprowadzania treści zawartych w zebranych materiałach do elektronicznej bazy danych, udostępnienia przez portal internetowy szybkiego i bezpośredniego dostępu do zebranych materiałów, umożliwienie szybkiego dostępu do elektronicznych informacji dotyczących etyki w medycynie (np. informacji o konferencjach i innych wydarzeniach dotyczących etyki w medycynie).

Dla tak określonych zadań niezbędnym jest, co było już wspomniane, stworzenie szerokiej infrastruktury elektronicznej, szczególnie dla prawidłowego funkcjonowania bazy danych.

Aby portal internetowy spełniał wszystkie wymienione wcześniej zadania już w fazie projektu zwrócono szczególną uwagę na cele, treść, strukturę i budowę jego zawartości, jak również starano się określić profil i potrzeby potencjalnego użytkownika oraz sposób poruszania się po witrynie. Następnie zaprojektowano odpowiednią strukturę bazy danych pozwalającą na umieszczenie w niej informacji dotyczących bibliografii.

W następnym etapie utworzona została baza danych przystosowana do pracy w sieci Internet. W jej obszarze znalazły się odpowiednie tabele mające w przyszłości zawierać dane dotyczące książek, artykułów, jak również aktów i rozporządzeń prawnych związanych z tematyką bioetyczną. W związku z wymogami bezpieczeństwa danych znajdujących się w bazie wprowadzono system zabezpieczeń oparty na weryfikacji użytkowników na podstawie „nazwy użytkownika” oraz właściwego mu „hasła”. Zakres możliwości ograniczenia dostępu obejmuje zarówno całą bazę danych jak i poszczególne jej elementy. Zdefiniowano również sposób ingerencji określonych użytkowników w bazę danych (np. wprowadzanie, zmiana czy usuwanie danych).

W kolejnym etapie przygotowano elementy witryny internetowej stanowiące interfejs użytkownika. W wyniku prac tego etapu powstał szereg stron, które utworzono w języku HTML¹ i usprawniono ich działa-

---

¹ Skrót od angielskiego *HyperText Markup Language*. Funkcją tego języka jest informowanie przeglądarki internetowej, w jaki sposób wyświetlić zawartość na stronie i jak te informacje ze sobą połączyć.

nie poprzez użycie kaskadowych arkuszy stylów CSS², oraz wyposażono w „rozwijane” menu wykonane przy użyciu skryptów języka JavaScript³. Pełnią one rozmaite funkcje. Znaczna część zawiera informacje dotyczące między innymi Centrum Ekologii Człowieka i Bioetyki, sympozjów naukowych odbywających się w Polsce i zagranicą, ośrodków polskich i zagranicznych podejmujących problematykę bioetyczną itp.

Bardzo istotną funkcję w całym projekcie pełni grupa stron współpracujących ze skryptami utworzonymi w języku PHP⁴. Umożliwiają one bowiem uzyskanie połączenia z bazą danych w celu przeglądania, dodawania i edycji rekordów. Aby uzyskać dostęp do funkcji edycyjnych uprawniony użytkownik musi przejść pozytywną weryfikację w procesie logowania na podstawie nazwy (użytkownika) i właściwego dla niej hasła. Funkcje edycyjne polegają na wprowadzaniu, zmianie i usuwaniu danych z bazy. Umożliwiono tu wprowadzanie takich informacji jak (między innymi): nazwisko autora, tytuł, miejsce i rok wydania publikacji, ilość (w przypadku książki) lub zakres (w przypadku artykułu) stron oraz krótki opis pozycji bibliograficznej. Użytkownicy nie posiadający odpowiednich uprawnień do stron edycyjnych mogą jedynie przeglądać zawartość bazy danych. W tym celu udostępniono formularz „wyszukiwarki”, dzięki któremu możliwe jest ustalenie kryteriów, według których nastąpi przeszukanie bazy. Wyszukiwanie danych bibliograficznych w bazie może przebiegać między innym według: nazwiska autora, tytułu dzieła, roku wydania czy odpowiedniego słowa kluczowego. Możliwe jest przy tym łączenie kryteriów wyszukiwania np. nazwisko autora i rok wydania lub wprowadzanie w odpowiednie pola tekstowe pojedynczych haseł np. samo nazwisko autora, sam rok wydania. W przypadku, gdy nie zostanie wypełnione żadne z pól tekstowych, czyli kryteria wyszukiwania pozostaną nieokreślone nastąpi wyświetlenie wszystkich rekordów znajdujących się w określonej tabeli bazy danych. Wyświetlanie rekordów podzielone zostało na dwa etapy. W pierwszym etapie dane zaprezentowane zostają w formie

---

² Skrót od angielskiego *Cascading Style Sheets*. Zasady stylu definiują układ dokumentu, jego typograficzne i projektowe cechy, niezależnie od struktury dokumentu. Zestaw zasad zazwyczaj przechowywanych w osobnym pliku wykorzystywany jest przez kompatybilne przeglądarki, w celu wyświetlenia ustrukturyzowanego dokumentu zdefiniowanego za pomocą standardowego HTML.

³ JavaScript jest językiem obiektowym (tzn. każdy element jest traktowany jako obiekt kontrolowany) stworzonym z myślą dodania do stron WWW interakcji, której nie można osiągnąć za pomocą HTML.

⁴ Skryptowy język zapytań PHP pozwala na tworzenie dynamicznych stron sieci Web- to znaczy takich, których treść może być na bieżąco dostosowywana do potrzeb użytkowników. Pozwala również uzyskać dostęp do internetowej bazy danych z poziomu sieci Web. Dzięki temu możliwe jest odczytywanie, zapisywanie czy też usuwanie danych z bazy poprzez stronę WWW.

ogólnej (przypis). Jednocześnie zapis ten jest „linkiem”, którego wywołanie powoduje przejście do drugiego etapu i wyświetlenie szczegółowych informacji na temat poszukiwanej pozycji bibliograficznej. Dodatkowym elementem pojawiający się w tym etapie jest, w przypadku przeglądania danych dotyczących książek, między innymi graficzna prezentacja okładki książki, zaś w przypadku wyświetlenia szczegółowych informacji na temat artykułu pojawia się możliwość pobrania z witryny tekstu artykułu (w przypadku, gdy jego autor wyrazi na to zgodę) w formie pliku.

W ostatnim etapie przygotowań projektu witryna poddana została licznym testom oraz optymalizacji. Przede wszystkim starano się usprawnić funkcjonowanie skryptów PHP i uprościć kod HTML w celu szybszego działania stron po udostępnieniu witryny w sieci Web. Jednocześnie usprawniono proces poruszania się po portalu oraz zmniejszono liczbę kroków koniecznych do wykonania w celu dotarcia do podstawowych informacji. W przypadku „wyszukiwarek” uproszczeniu uległ sposób posługiwania się nimi. Ulepszone zostały również strony służące do edycji danych.

Jak już wcześniej wspomniano, w myśl zasad projektu *Eurethnet* należy zwrócić uwagę na dostosowanie struktury strony internetowej oraz bazy danych do wypracowywanych standardów. Stąd jeszcze wiele pracy przed twórcami projektu związanej ze standaryzacją portalu. Jednak wydaje się, że znacznie większym wyzwaniem jest stałe uaktualnianie i poszerzanie zarówno zawartości bibliograficznej bazy danych jak też dbanie o systematyczne wzbogacanie zawartości portalu w najbardziej aktualne i rzetelne informacje dotyczące problematyki bioetycznej.

*Bartłomiej Wesołowski
Grzegorz Embros*

XXIst World Congress of Philosophy

The 21st World Congress of Philosophy took place August 10 – 17, 2003, in the historical city of Istanbul, Turkey. The congress was held in the Istanbul Convention and Exhibition Center, the Military Museum, the Dorint Plaza hotel and the Hilton hotel. The theme of the congress was „Philosophy Facing World Problems”. The program gave participants the opportunity to present their work to the philosophical community, and to draw new inspirations from others.

The congress was opened by the Turkish President Mr. Ahmet Necdet Sezer, and the President of Philosophical Society Dr Ioanna Kuçuradi. About 2000 participants from 50 countries had a choice of 146 sessions, with many oral and poster presentations covering broad areas